

מבשל מדאורייתא גם בבישול בתולדות האור, כמו הדחת קוליים במים רותחים שהוסרו מהאש, או לגלוג ביצה לצד מיחם שהוסר מהאש (ריטב"א, וכפי הפירוש השני, לעיל שם).

■ להלכה [א] המבשל בישול קל הגורם לתיקון מועט במאכלים שזהו תיקונם, עובר על מלאכת מבשל מדאורייתא (משנ"ב שיח, לו); [ב] המבשל בתולדות האור, כמבשל באור עצמה ועובר על מלאכת מבשל מדאורייתא (רמב"ם שבת ט, ב; שו"ע או"ח שיח, ג ומשנ"ב שם).

בַּחֲמָה, דְּכָלֵי עֲלָמָא לֹא פְּלִיגֵי דְשָׂרֵי - לדעת כולם מותר לבשל מאכלים בחום השמש, שאין זה דרך הבישול הרגילה, וכל דיני תורה העוסקים בבישול, נאמרו על בישול בדרך הרגילה, בחום האש ותולדותיה, ולא בחום החמה, וכמו כן, אין איסור מדרבנן בבישול בחמה בשבת, שאין חשש שיבואו לטעות ולהחליף בין בישול בחמה לבין בישול באש (ראה רש"י ואגרות משה או"ח ג, נב, ומנחת שלמה קמא יב, 4, בדעתו). ■ להלכה, בישול באור ותולדותיו, חיובו מהתורה; בישול בחמה, מותר לכתחילה; בישול בתולדות חמה, אסור מדרבנן (שו"ע או"ח שיח, ג).

וְלֹא יִטְמַנְנָהּ בַּחוּל, לדעת חכמים יש איסור בדבר משום איסור בישול, שאסור מדרבנן לבשל בתולדות חמה (רשב"א). ■ וכך נפסק להלכה (שו"ע או"ח שיח, ג ומשנ"ב שם).

גְּזִירָה שְׂמָא יִטְמִין בְּרַמְזֵין - מגזירות מלאכת מבשל, שאם יתירו להטמין בחול, יטעה הרואה לומר שאין בישול בדרך הטמנה, ויבוא לבשל בדרך הטמנה גם בתולדות האור, שהוא איסור דאורייתא (ראה רש"י ורש"ש וחזו"א או"ח קנו, מכתב לס' רגל). ויש מפרשים, שהגזירה האמורה כאן היא איסור הטמנה הרגיל בדבר המוסיף הבל (וכמבואר לעיל לו, ב), שכל הטמנה בדבר המוסיף הבל אסורה, משום שמא יטמין ברמזין] (ראה תוס' ד"ה אלא; רא"ש; רשב"א), ולדעתם, יש אוסרים להטמין אפילו בערב שבת, כדין הטמנה בדבר המוסיף הבל, האסורה אפילו בערב שבת (רא"ש). ויש מתיירים להטמין ביצה בחול בערב שבת, שעד הלילה יצטנן החול, ונמצא שבשבת ההטמנה תהא בדבר שאינו מוסיף הבל (רשב"א). ■ להלכה, נחלקו הפוסקים האם מותר להטמין ביצה צוננת בערב שבת בתוך חול רותח (משנ"ב שיח, יט ושעה"צ שם).

מִפְּנֵי שְׂמִיזוּ עֶפֶר מִמְּקוֹמוֹ - שהמטמין את הביצה בחול, עובר על איסור חפירת גומא בשבת (ראה רש"י ותוס' ד"ה מפני, בדעתו). ויש מפרשים, שעובר על איסור טלטול מוקצה כשתחוב את הביצה וגורם שהעפר יזוז ממקומו, ואף שטלטול זה נחשב 'טלטול מן הצד', סובר רב יוסף שאסור (תוס' שם). אבל משום איסור הטמנה, סובר רב יוסף שאין לאסור להטמין ביצה בתוך חול ביום השבת, שאין חשש שיטעו להטמין ביצה שאינה מבושלת ברמז, שאיסורו מהתורה ידוע לכל, וגזירת הטמנה היא רק כשיש חשש שיטעו להטמין ברמז (תוס' ד"ה אלא ותוס' רא"ש). ■ להלכה, אין איסור טלטול מוקצה באופן זה שמטלטל את המוקצה 'מן הצד' לצורך דבר המותר (שו"ע או"ח שיח, ח).

וְהִבְיִאוּ סִילוֹן שֶׁל צוֹנָן לְתוֹף אִמָּה שֶׁל חַמִּין וְכוּ', שהיו מוליכים מבעוד יום צינור של מים צוננים לתוך חמי טבריה, ובשבת היו המים הצוננים מתערבים יחד עם המים החמים (ראה רש"י, וראה תוס' על המשנה לה, ב ד"ה מעשה). ויש מפרשים, שהיו מטמינים צינור סגור של מים צוננים בתוך מים חמים של חמי טבריה, בשביל לחממם (תוס' שם).

כָּל שֶׁבֶא בַּחֲמִין מִלְּפָנֵי הַשֶּׁבֶת, שוֹרִין אוֹתוֹ בַּחֲמִין בְּשֶׁבֶת, שמאכל שהתבשל בערב שבת, מותר להניחו בשבת בתוך מים חמים הנמצאים בכלי שהתבשלו בו על האש [המוגדר בהלכה כ'כלי ראשון', שיש בו כח לבשל את המאכלים הניתנים בתוכו], לפי שאין בישול אחר בישול, אך אסור לשרותו בכלי ראשון בעודו עומד על האש, שבהנחה על האש ממש, יתכן שיש בישול אחר בישול, וכן יש בזה משום איסור 'נתינה בתחילה' (שעה"צ שיח, מו, בשם אחרונים).

ואופן בישול המאכל בבישולו הראשון לפני השבת, בשביל שיהא בו דין 'אין בישול אחר בישול' - מאכלים רגילים, צריך שיתבשלו ממש על האש, ומאכלים רכים המתבשלים בקלות [כגון שנתרככו קודם לכן על ידי מלח], יש סוברים שמספיק לשרותם לפני השבת במים שבכלי ראשון שהוסר מהאש (ראה רש"י כאן, ולהלן קמח, ב, וב"י או"ח שיח, ד, בדעתו).

ורמת הבישול של המאכלים בבישולם הראשון לפני השבת, הוא דוקא כשהתבשלו כל צרכם (תוס' ד"ה כל; רמב"ם שבת ט, ג; ראשונים רבים המובאים בביאה"ל שיח, ד). ויש סוברים, שדי שיתבשלו כשיעור 'בן דרוסאי' (רשב"א וראשונים רבים המובאים בביאה"ל שם).

■ להלכה: 'כלי ראשון' מבשל דברים הניתנים בתוכו אף לאחר שהוסר מהאש (שו"ע או"ח שיח, ט), אכן, מאכל יבש שהתבשל כל צרכו בערב שבת על האש, מותר לשרותו בשבת בכלי ראשון שהורד מהאש, ש'אין בישול אחר בישול' (שו"ע שם, ד ומשנ"ב וביאה"ל שם) [וראה שם לענין תבשיל שיש בו רוטב]. ומאכל שהיה שרוי בערב שבת בכלי ראשון שהוסר מהאש, דנו הפוסקים אם מותר לשרותו בשבת בכלי ראשון שהוסר מהאש (ראה משנ"ב שם, לא, וראה שם חילוק בין מאכלים שונים).

וְכָל שֶׁלֹא בָּא בַּחֲמִין מִלְּפָנֵי הַשֶּׁבֶת, מִדִּיחִין אוֹתוֹ בַּחֲמִין בְּשֶׁבֶת - שופכים עליו מים רותחים מכלי ראשון, שעירוי מכלי ראשון, אינו מבשל (תוס' ד"ה כל, בדעת הרשב"א). ויש מפרשים ששופכים עליו מים רותחים מכלי שני, שלדעתם עירוי מכלי ראשון, מבשל, ואף שריה בכלי שני, אסורה, שנאית כבישול (תוס' שם, בדעת ר"ת). ויש מפרשים, שמותר גם לשרותו בכלי שני (תוס' ה"ל, א"נ וכו'). ■ להלכה, עירוי מכלי ראשון, מבשל (משנ"ב שיח, עד), וכלי שני אינו מבשל (משנ"ב שם, סה) [וראה שם, לט, לענין 'קלי הבישול'], ואסור להשרות דבר שאינו מבושל בתוך כלי שני, שנראה כמבשל, ומותר לערוט עליו מים מכלי שני (שו"ע שם, ד, ומשנ"ב שם).

חֵוִץ מִן הַמְּלִיחַ יִשֵּׁן וְקוֹלֵים הַאֶסְפִּינִין, שֶׁהִדְחָתָן זֶה הִיא גְּמַר מְלֶאכֶתָן, וחיבים על הדחתן במים רותחים בשבת משום מלאכת מבשל מדאורייתא (רש"י), ואפילו כשמערים עליהם מכלי שני (שו"ע הרב שיח, א). ויש אומרים שחיבי על הדחתן משום מלאכת 'מכה בפטיש', ואפילו כשמדיחין במים צוננים ומכשירים באכילה (לבוש שם, ד; פמ"ג שם א"א טז). ■ להלכה, 'קלי הבישול', כמו מליח ישן, אין להכשירם לאכילה בהדחה של מים חמים, ואפילו בכלי שני, משום מלאכת מבשל (שו"ע שם, ד, ומשנ"ב שם בשם ב"י ואחרונים), אבל במים קרים, מותר להכשיר אוכלים לאכילה, שאין מלאכת 'מכה בפטיש' בתיקון אוכלים (ביאה"ל שם, ד).

שְׁמַע מִינָהּ שעוברים על מלאכת מבשל מדאורייתא גם בבישול קל, בדבר שזהו תיקונו, כמו הדחת מליח ישן, והוא הדין לגלגול ביצה (ראה רש"י וחתם סופר בדעתו, ע"פ הפי' הראשון, לעיל לה, ב ד"ה איבעיא להו). ויש מפרשים, שמע מינה שעוברים על מלאכת